

Tomasz Mazurkiewicz, Edward Warda, Jacek Kopacz

Geneza powstania i plany działania Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr

Sekcja Ortopedii Onkologicznej jest najmłodszą sekcją Polskiego Towarzystwa Ortopedycznego i Traumatologicznego. Zebranie założycielskie odbyło się 16.05.2003 r. w Lublinie podczas Konferencji Naukowej „Leczenie przerzutów nowotworów do kości”.

Inicjatorami powołania Sekcji byli m.in. Prezes Polskiego Towarzystwa Ortopedii i Traumatologii prof. Tadeusz Gaździk, obaj wiceprezesi: prof. Wojciech Marczyński i prof. Jan Skowroński, Konsultant Krajowy ds. Ortopedii i Traumatologii prof. Andrzej Górecki oraz kierownicy Klinik Ortopedii: profesorowie Kazimierz Rapała, Andrzej Gusta, Roman Król, Zbigniew Dudkiewicz.

Zainteresowania problematyką onkologiczną wśród ortopedów trwają od dawna. Sięgają bowiem wczesnych lat powojennych i rozwinęły się jak cała Polska Ortopedia, w Warszawie i Poznaniu.

Pierwsze spotkanie ortopedów, na którym omawiano problemy onkologiczne odbyło się w Krakowie w 1974 r. podczas XX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Ortopedycznego i Traumatologicznego – tematem głównym były „Pierwotne złośliwe nowotwory narządu ruchu”.

Dopiero jednak powołanie Rejestru Guzów Kości stworzyło szansę stałej wymiany poglądów, głównie na temat rozpoznawania nowotworów narządu ruchu. Inicjatorami powstania Rejestru byli jednak onkolodzy prof. Buraczewski i doc. Dębska. W prace Rejestru włączyli się licznie ortopedzi. Główną problematyką comiesięcznych spotkań Rejestru była diagnostyka nowotworów narządu ruchu. Stale zatem brakowało forum, na którym omawiane byłyby sposoby leczenia nowotworów narządu ruchu.

Od początku lat 80-tych nastąpił szybki rozwój metod diagnostycznych, sposobów operacyjnego leczenia nowotworów narządu ruchu, a co najważniejsze, dzięki leczeniu skojarzonemu znacznie poprawiły się wyniki leczenia chorych na nowotwory kości.

Wprowadzenie nowych cytostatyków i sposobów ich podawania stworzyło szansę skutecznego leczenia wielu nowotworów. Najlepszym przykładem jest osteosarcoma. Przed 20 laty śmiertelność wśród chorych na ten nowotwór wynosiła 70%-80%. Po wprowadzeniu chemioterapii przedoperacyjnej śmiertelność obniżyła się do 10%. Zastosowanie czynników

wzrostu umożliwiło podawanie wysokich dawek cytostatyków, co sprzyja skutecznemu leczeniu chorych na nowotwory kości, które były dotychczas uważane za chemiooporne.

Zwiększa się również stale liczba chorych cierpiących z powodu przerzutów nowotworów do kości. Wzrasta bowiem zachorowalność na raka piersi, płuca, gruczołu krokowego i nerki, które najczęściej powodują przerzuty do kości. Wydłuża się też długość życia tych chorych dzięki wprowadzeniu nowych, skuteczniejszych sposobów chemioterapii, hormonoterapii i radioterapii. Wprowadzenie do leczenia nowotworów hormonozależnych raka piersi i gruczołu krokowego antyestrogenów, inhibitorów aromatazy czy analogów gonadotropin przysadkowych znacznie przedłuża życie pacjentów, nawet z przerzutami nowotworów do kości.

Postęp w leczeniu chorych na pierwotne i wtórne nowotwory kości dokonał się również w sposobach interwencji operacyjnych. Protezy wielkich stawów, sposoby stabilizacji kości długich i kręgosłupa umożliwiają operacje naprawcze, co przyczyniło się do znacznego rozszerzenia wskazań do leczenia operacyjnego pierwotnych i wtórnych nowotworów kości.

W ostatnich latach obserwuje się również znaczny rozwój sposobów rozpoznawania nowotworów. Tomografia komputerowa, szczególnie z przestrzenną rekonstrukcją (3D), rezonans magnetyczny umożliwiają nie tylko wczesne rozpoznanie nowotworu, ale również dokładne określenie jego rozrostu w otaczających tkankach i przez to dokładne planowanie strefy resekcji guza. Wprowadzenie badań histochemicznych do histologicznej diagnostyki nowotworów daje szansę wyboru odpowiednich cytostatyków do chemioterapii.

Przedstawiony dynamiczny rozwój wymaga stałego śledzenia dokonujących się zmian metod rozpoznawania, sposobów i taktyki leczenia chorych na nowotwory pierwotne i wtórne, skłania do wymiany poglądów i oceny wyników stosowanych metod leczenia.

Zainteresowanie ortopedów problematyką onkologiczną stale wzrasta. Świadczy o tym liczba prac przedstawionych podczas XXXI Zjazdu Naukowego PTOiTr. w Lublinie w roku 1996. Mimo dwudniowej dyskusji nie omówiono wówczas wielu zagadnień

związanych z rozpoznawaniem i leczeniem chorych na nowotwory narządu ruchu. Z tego powodu już w następnym roku Lubelska Klinika Ortopedii i Traumatologii zorganizowała Sympozjum poświęcone leczeniu najczęstszych nowotworów pierwotnych kości, które wzbudziło duże zainteresowanie ortopedów i onkologów. Właśnie w trakcie obrad zrodziła się idea powołania sekcji ortopedii onkologicznej. Dlatego też można uznać za symboliczne powołanie Sekcji Ortopedii Onkologicznej właśnie w Lublinie.

W 2002 roku w Katowicach odbył się I Kongres Onkologii Polskiej. Reprezentacja ortopedów była nieliczna, a mimo to sesja ortopedyczna wzbudziła ogromne zainteresowanie. Dlatego też postanowiliśmy zorganizować w Lublinie Konferencję poświęconą leczeniu przerzutów nowotworów do kości w dniach 16-17 maja 2003 roku. Udział w Konferencji zgłosiło blisko 400 ortopedów i onkologów z całej Polski. Nadesłano 82 prace, co świadczy o dużym zainteresowaniu środowiska ortopedów tą problematyką i potrzebie wymiany poglądów. Obecnie w sposób naturalny doszło do wyodrębnienia wśród ortopedów licznej grupy lekarzy, którzy zajmują się tą dziedziną, co uzasadnia powołanie Sekcji Ortopedii Onkologicznej przy Polskim Towarzystwie Ortopedycznym i Traumatologicznym. Powołanie tej Sekcji umożliwi objęcie wszystkich chorych na nowotwory kości leczeniem zgodnym z aktualnym stanem wiedzy medycznej. Spodziewamy się, że Sekcja Ortopedii Onkologicznej może stać się miejscem wymiany poglądów między ortopedami i onkologami.

Szybki i stały rozwój sposobów rozpoznawania i leczenia, szczególnie kompleksowego, z udziałem onkologów stawia przed Sekcją podstawowy cel jakim jest stworzenie forum wymiany poglądów i doświadczeń w leczeniu nowotworów narządu ruchu. Zgodnie ze Statutem, co 2 lata odbywać się będą Konferencje Naukowe poświęcone aktualnym problemom rozpoznawania i leczenia nowotworów narządu ruchu. Spotkania te powinny gromadzić nie tylko ortopedów, ale również onkologów. Ponadto istnieje wiele tematów wspólnych dla całego środowiska ortopedycznego, jak choćby problemy protezoplastyk czy wypełniania ubytków kości powstałych po rozległych resekcjach nie tylko z powodu nowotworów. Pilną potrzebą jest ostateczne i jednoznaczne wytyczenie spo-

sobów postępowania w zmianach guzopodobnych i nowotworach łagodnych narządu ruchu.

Wprowadzenie nowych sposobów leczenia wymaga stałej weryfikacji wyników. W wielu ośrodkach zebrany materiał jest jednak zbyt mały aby wyciągać wnioski. Dlatego konieczne staje się powołanie Polskiego Rejestru Guzów Kości na wzór Skandynawskiego Rejestru. Do Rejestru zgłaszane będą wszystkie przypadki nowotworów kości z ośrodków, które dobrowolnie zgłoszą do niego akces. Stwarza to szansę zwielokrotnienia liczby ocenianych chorych, a tym samym pozwala na wypracowanie najlepszej metody leczenia. Utworzenie Polskiego Rejestru Guzów Kości pozwoli włączyć się do współpracy z podobnymi Rejestrami w innych krajach.

Od chwili założenia Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr pod jej patronatem odbyły się dwie Konferencje Naukowe.

Pierwsza z nich odbyła się w dniach 15-16.04. 2005 r. w Kazimierzu Dolnym na Wisłą. Tematem Konferencji było „Leczenie rozległych ubytków kości”. Konferencja zgromadziła ponad 150 ortopedów i chirurgów onkologicznych z całej Polski.

W ciągu 2 dni wygłoszono 42 referaty. Najlepsze z nich zostały opublikowane w czasopiśmie „Ortopedia Traumatologia Rehabilitacja”. Zgodnie ze statutem dokonano wyboru Władz Sekcji. Członkowie Sekcji przedłużyli jednogłośnie mandat poprzedniemu Zarządowi.

W dniach 17-19.04.2008 r. również w Kazimierzu Dolnym na Wisłą odbyła się kolejna Konferencja Naukowa poświęcona „Rozpoznawaniu i leczeniu nowotworów łagodnych i zmian guzopodobnych, w tym guza olbrzymiokomórkowego”. Uczestniczyło w niej ponad 100 ortopedów, radioterapeutów i chirurgów onkologicznych. Wygłoszono 24 referaty.

Ze względu na zakończenie kadencji Zarządu Sekcji dokonano wyboru nowych Władz Sekcji. Przewodniczącym został prof. dr hab. med. Roman Król (Szczecin), a V-ce Przewodniczącym dr med. Jerzy Spindel (Piekary Śląskie).

Niestety w czasie 5-letniego okresu działania Sekcji nie udało się powołać Polskiego Rejestru Guzów Kości. Przyczyną były bariery biurokratyczno-administracyjne. To zadanie staje przed nowym Zarządem.

Jerzy Spindel, Daniel Kotrych, Adam Chrobok

Sprawozdanie z działalności Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr w latach 2008-2013

W kwietniu 2008 r. w czasie Konferencji Naukowej w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą dokonano wyboru nowych władz i Zarządu Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr. Przewodniczącym został Prof. dr hab. n. med. Roman Król (Szczecin), a V-ce Przewodniczącym Dr n. med. Jerzy Spindel (Piekary Śląskie). Planowana organizacja kolejnej Konferencji niestety nie doszła do skutku z powodu długiej i obciążonej choroby wykluczającej z możliwości wykonywania pracy Przewodniczącego Sekcji. W związku z powyższym rolę organizatora przejął V-ce przewodniczący Dr n. med. Jerzy Spindel.

W dniach 8-10 grudnia 2011 roku odbyła się Konferencja Naukowa w Zawoji w Małopolsce. Temat Konferencji – „Współczesne Operacyjne i Onkologiczne Leczenie Nowotworów Pierwotnych i Wtórnych Kości”. Konferencji patronował Konsultant Krajowy w dziedzinie Ortopedii i Traumatologii (Prof. dr hab. n. med. Andrzej Górecki) oraz Prezes Zarządu PTOiTr (Prof. dr hab. n. med. Paweł Małydk). W konferencji uczestniczyło ponad stu ortopedów i onkologów z wszystkich oddziałów leczących chorych onkologicznych z chorobami nowotworowymi kości i stawów. W Komitecie Naukowym zasiadło 16 wysokiej klasy specjalistów w dziedzinie onkologii i ortopedii. W trakcie Konferencji wygłoszono 35 referatów z wielu ośrodków w kraju. Koleżeńska atmosfera w trakcie trwania Konferencji pozwoliła w sposób aktywny na wymianę poglądów pomiędzy onkologami a ortopedami co będzie skutkowało w przyszłości wypracowaniem jednolitej doktryny diagnostyki i leczenia chorych z guzami w obrębie kości i tkanek miękkich układu narządu ruchu. Tematyka leczenia zmian pierwotnych w obrębie narządu ruchu skutkowało będzie wypracowaniem kolejnych sekwencji leczenia ortopedyczno-onkologicznego. Referaty o tematyce zmian przerzutowych w kościach pozwoliły na wypracowanie pewnych standardów postępowania leczniczego operacyjnego (z zastosowaniem protezoplastyk, stabilizacji złamań patologicznych kości i uzupełniania ubytków po resekcji przerzutów). Uzupełniająca radioterapia i stosowanie środków poprawiających gospodarkę mineralną kości w oparciu o wiedzę onkologiczną stanowiły uzupełnienie materiału Konferencji.

Podczas ostatniego dnia Konferencji odbyło się walne zebranie Sekcji Onkologicznej PTOiTr z wyborami nowego zarządu.

Prezesem został wybrany Dr n. med. Jerzy Spindel z Piekar Śląskich, V-ce Prezesem został Dr n. med. Daniel Kotrych z Szczecina, Sekretarzem został Dr Adam Chrobok z Piekar Śląskich.

Po wybraniu nowego zarządu sekcji podjęto decyzję o organizacji kolejnej Konferencji w roku 2013. Tematyką będą nowotwory pierwotne i wtórne układu narządu ruchu. Diagnostyka i leczenie. Szeroka tematyka skierowana jest do wszystkich lekarzy onkologów i ortopedów z każdego oddziału. Wymiana doświadczeń i przyszłych dokonań pozwoli na szersze ujęcie problemu w działalności oddziału ortopedyczno-urazowego.

Przed Konferencją w dniach 7,8 grudnia 2011 pod przewodnictwem Pana Prof. dra hab. n. med. Piotra Rutkowskiego odbyło się VII Spotkanie Polskiego Rejestru Guzów Kości.

W trakcie trwania kadencji Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr jej członkowie brali aktywny udział w życiu naukowym Polskiego Towarzystwa Ortopedycznego i Traumatologicznego. W trakcie trwania XXXIX Zjazdu Naukowego PTOiTr we wrześniu 2012 r. w Rzeszowie jej członkowie (Wojciech Woźniak, Szymon Dragan, Marek Paściak, Daniel Kotrych, Adam Chrobok, Jerzy Spindel, Tomasz Mazurkiewicz, A. Pieńkowski) wygłosili 8 referatów obejmujących w swej tematyce problemy diagnostyczno-lecznicze zmian nowotworowych kości. Również w trakcie trwania III Kongresu Onkologii Polskiej we Wrocławiu w październiku 2012. Przedstawiciele Sekcji Ortopedii Onkologicznej aktywnie uczestniczyli w obradach wygłaszając 7 referatów (Krzysztof Bronowicki, Wojciech Woźniak, Piotr Rutkowski, Tomasz Mazurkiewicz, Marek Paściak, Jerzy Spindel, Joanna Przybył). W trakcie obchodów Jubileuszu 50 lat onkologii w Polsce i organizacji XIV Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Onkologia wieku rozwojowego”, która odbyła się w listopadzie 2012 r. w Warszawie członkowie Sekcji Ortopedii Onkologicznej (Wojciech Woźniak, Tomasz Mazurkiewicz, Jerzy Spindel) wygłosili referaty nt. Rekonstrukcji kości długich po resekcji nowotworu. Odnotować również na-

leży aktywne uczestnictwo przedstawiciela sekcji we wrześniu w 2011 r. w Pekinie w trakcie trwania International Society of Limb Salvage. W czasie 16 spotkania generalnego Pan prof. Wojciech Woźniak był moderatorem sesji i wygłosił 2 referaty przedstawiające dorobek Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie w leczeniu nowotworów pierwotnych u dzieci po resekcji nowotworu w kości i zastosowaniem protez rosnących. W okresie trwania kadencji dzięki inicjatywie zespołu z Centrum Onkologii w Warszawie pod przewodnictwem Pana Prof. Piotra Rutkowskiego został reaktywowany Polski Rejestr Guzów Kości. W marcu 2009 roku wznowiono działalność Polskiego Rejestru Nowotworów Kości (PRNK). Celem prowadzenia ww. rejestru medycznego było utworzenie platformy naukowo-badawczej i konsultacyjnej dla lekarzy patomorfologów, radiologów, chirurgów i onkologów. Utworzenie bazy danych klinicznych stanowi również podstawę do analiz naukowych. Efektami wymiernymi prowadzenia rejestru są poprawa diagnostyki i leczenia chorych na pierwotne nowotwory kości. Na spotkaniach rejestru opracowywano standaryzację metod diagnostyki patomorfologicznej, algorytmy postępowania terapeutycznego, jak również monitorowania pacjentów, omawiano ciekawe i trudne przypadki kliniczne oraz prezentowano najnowsze doniesienia dotyczące badań naukowych. W trakcie niemal 4 lat istnienia PRNK zrealizowano następujące cele: Zorganizowano IX Spotkań PRNK mających charakter konferencji szkoleniowo-konsultacyjnych. Opracowano „Zalecenia postępowania diagnostyczno-terapeutycznego u dorosłych chorych na pierwotne nowotwory złośliwe kości” (Onkol. Prak. Klin. 2010; 6, 6: 355-369) oraz przygotowano ulotkę informacyjną o pierwotnych nowotworach złośliwych kości. Rekomendacje w tym zakresie opracowali: Piotr Rutkowski, Tomasz Mazurkiewicz, Maciej Krzakowski, Konrad Ptaszyński, Teresa Klepacka, Urszula Grzesiakowska, Sławomir Falkowski, Tomasz Świtaj, Zbigniew Nowacki, Tadeusz Morysiński, Jerzy Spindel, Ewa Chmielik, Szymon Dragan, Jerzy Nazar, Daniel Kotrych, Jan Skowroński, Anna Szumera-Ciećkiewicz, Andrzej Szafranski, Justyna Szumiło, Marta Karpik, Karol Balcerkiewicz, Roman Mazuryk, Bożena Jarosz, Magdalena Rychłowska-Pruszyńska, Marta Rzeszutko, Andrzej Nowakowski, Janusz Ryś, Włodzimierz T. Olszewski i Wojciech Woźniak.

Uzyskano środki z Ministerstwa Zdrowia i Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych (rok 2011 i 2012) na opracowanie wraz z zespołem informatyków ujednoczonego systemu elektronicznego zgłaszania przypadków do PRNK za pośrednictwem strony internetowej: www.polskirejestr-guzowkosci.pl Równocześnie dzięki umieszczeniu bazy danych PRNK w ramach serwera Centrum Onkologii – Instytutu w Warszawie zapewniono ochronę danych osobowych, jak również obsługę w zakresie statystyki. W ramach współpracy pomiędzy ośrodkami zebrano dane dotyczące ponad 200 chorych na pierwotne nowotwory kości głównie mięsaka kościopochodnego oraz chrzęstniakomięsaka. W związku ze zmianami w ustawodawstwie związanymi w informatyzacją służby zdrowia podjęto działania dotyczące kontynuacji działalności PRNK w ramach Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia. Kolejne spotkanie PRNK zaplanowano w drugiej połowie maja 2013.

Kadencja Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr od 2009 do 2013 roku to nie tylko sukcesy i blaski. W końcu 2012 roku przedwcześnie i zupełnie nieoczekiwanie po niezwykle ciężkiej chorobie z naszych szeregów odszedł wspaniałej klasy lekarz, chirurg, naukowiec, organizator i ujmujący swym urokiem kolega i przyjaciel Pan Profesor dr hab. n. med. Wojciech Woźniak. Pozostanie w naszej pamięci na zawsze.

W chwili obecnej trwają prace nad organizacją Konferencji Sekcji Onkologii Ortopedycznej PTOiTr, która odbędzie się w Piekarach Śląskich w dniach 14-16 listopada 2013 roku. Patronat nad Konferencją objęli Konsultant Krajowy ds. Ortopedii i Traumatologii Pan Prof. dr hab. n. med. Paweł Małyk oraz Prezes Zarządu Głównego PTOiTr Pan Prof. dr hab. n. med. Damian Kusz.

16-to osobowy Komitet Naukowy Konferencji to wybitni przedstawiciele ortopedii i onkologii w Polsce zajmujący się leczeniem i diagnostyką chorób onkologicznych w zakresie narządów ruchu jest gwarantem wysokiego poziomu obrad i dyskusji. Konferencję zakończą wybory do nowych władz Sekcji Ortopedii Onkologicznej PTOiTr.

Tą drogą dziękujemy wszystkim członkom Sekcji za współpracę i koleżeńską atmosferę.